

ISBN 978-617-7669-58-5

Л. М. Алексєнко, К. Л. Багрій, Н. С. Барабаш, І. В. Барішевська, О. А. Боднар, А. В. Бурковська, М. Р. Верескля, М. В. Вінічук, Н. П. Дребот, Є. В. Дуліба, І. В. Заїчко, К. С. Калинець, А. В. Кириченко, В. В. Коваленко, Н. Е. Ковшун, І. С. Крамаренко, А. О. Крисак, Г. М. Кулина, І. М. Лобанова, Т. І. Лункіна, О. О. Мезенцева, О. І. Мельник, Н. Я. Михаліцька, К. А. Мікуляк, В. Ю. Онісіфорова, Н. С. П'ятка, М. П. Панковець, А. С. Полтораєк, Т. В. Ріпа, З. М. Руденко, О. С. Сергєєва, О. П. Сідельник, Н. М. Сіренко, Т. Д. Сігаш, Г. Я. Стеблій, М. В. Стецько, Г. В. Східницька, О. М. Фещенко

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Колективна монографія

Полтава
2019

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Колективна монографія

**Полтава
2019**

УДК 336:336:77

Рекомендовано до друку вченою радою
Центру фінансово-економічних наукових досліджень
(Протокол № 19 від 10.12.2019 р.)

Рецензенти:

І. В. Охріменко – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, проректор з навчальної та наукової роботи Київського кооперативного інституту бізнесу і права.

Л. І. Михайлова – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту Сумського національного аграрного університету.

В. Ю. Медвідь – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки і підприємництва Сумського національного аграрного університету.

Сучасні тенденції розвитку фінансово-кредитної системи: теорія та практика : колективна монографія / Кол. авторів. Полтава: ПП «Астрая», 2019. 115 с.

У колективній монографії викладено теоретико-методологічні концепції формування фінансово-кредитної системи. Здійснено оцінку сучасного стану банківської системи України. Досліджено особливості трансформації фіскальної політики в Україні. Проаналізовано функціонування страхового ринку в Україні. Викладено сучасні аспекти фінансової безпеки підприємств і банківських установ України.

Jel G00, G1, G2, G3, G4, H2, H6

Current trends of financial and credit system development: theory and practice : a collective monograph / Collective of authors. Poltava: PC «Astraya», 2019. 115 p.

The collective monograph outlines the theoretical and methodological concepts of the financial and credit system. It evaluates the current state of the banking system of Ukraine. It investigates the features of fiscal policy transformation in Ukraine. It analyzes the functioning of the insurance market in Ukraine. It outlines the modern aspects of financial security of enterprises and banking institutions of Ukraine.

ISBN 978-617-7669-58-5

© Колектив авторів, 2019

© Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2019

Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

ЗМІСТ

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ 4

ПЕРЕДМОВА 5

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСІВ, ГРОШЕЙ ТА КРЕДИТУ

- 1.1. Методика оцінки інвестиційної привабливості: мега-, макро-, мезо-, мікрокрівні (Крамаренко І. С.) 6
- 1.2. Кейнсіанство і монетаризм як теоретико-методологічні концепції у формуванні фінансово-кредитної системи (Стеблій Г. Я., Панковець М. П., Калинець К. С.) 10
- 1.3. Цифрова економіка: синергетичний підхід та ключові детермінанти (Сіташ Т. Д., Крисак А. О.) 14
- 1.4. Оптимізація фінансування розвитку аграрного сектора у ринковому середовищі (Сіренко Н. М., Лункіна Т. І., Бурковська А. В., Мікуляк К. А.) 19
- 1.5. Іноземні інвестиції як фактор розвитку економіки малих та середніх підприємств України (Фещенко О. М., Лобанова І. М.) 24

РОЗДІЛ 2. БАНКІВСЬКА, ПОДАТКОВА ТА ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА

- 2.1. Трансформаційні зміни у банківській системі 2014 – 2020 рр. (Сідельник О. П., Руденко З. М., Дребот Н. П.) 29
- 2.2. Екологічне оподаткування як інструмент фінансування природоохоронних заходів (Ковшун Н. Е., П'ятка Н. С.) 36
- 2.3. Загальна та спрощена системи оподаткування підприємства: сутність, аналіз, алгоритм вибору (Онисіфорова В. Ю.) 43
- 2.4. Особливості державної фіскальної політики України та шляхи підвищення її ефективності (Дуліба Є. В.) 48
- 2.5. Фінансова спроможність територіальних громад в контексті реформи децентралізації (Східницька Г. В.) 54

РОЗДІЛ 3. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА СТРАХОВИЙ РИНОК

- 3.1. Автоматизація факторингових послуг та її вплив на фінансовий менеджмент вітчизняних підприємств (Мезенцева О. О.) 58
- 3.2. Ринок добровільного особистого страхування: теорія та практика (Кириченко А. В.) 62
- 3.3. Підвищення конкурентоспроможності страхових послуг у контексті стійкого розвитку фінансового ринку (Алексєнко Л. М., Кулина Г. М., Стецько М. В.) 66

РОЗДІЛ 4. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА

- 4.1. Теоретико-методичні засади формування філософії фінансової безпеки банків у трансформаційних умовах розвитку економіки України (Коваленко В. В., Сергєєва О. С.) 73
- 4.2. Кібернетична безпека банківського сектора в системі фінансової безпеки держави (Полторак А. С., Баришевська І. В., Мельник О. І., Боднар О. А.) 79
- 4.3. Бюджетна складова забезпечення фінансової безпеки держави (Заїчко І. В.) 83
- 4.4. Боргова безпека в системі зміцнення фінансової безпеки України (Вінічук М. В., Верескля М. Р., Михаліцька Н. Я.) 90
- 4.5. Оцінка ділової активності в системі фінансової безпеки суб'єктів господарювання (Барабаш Н. С., Ріпа Т. В.) 98
- 4.6. Оцінка фінансової безпеки підприємства в сучасних умовах (Багрій К. Л.) 103

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 108

зменшення небезпек шляхом розроблення і реалізації дієвих заходів в фінансово-бюджетній сфері. Крім цього, бюджетна складова процесу стосовно реалізації заходів по забезпеченню фінансової безпеки держави має регулювати фінансово-економічні відносини державних органів з різновладними інституціями з приводу вирішення проблем фінансового розвитку країни. Для розв'язання окреслених вище проблем необхідне обґрунтування підходів і визначення практичних заходів в бюджетній сфері стосовно впливу на економічний і соціальний розвиток держави. За цих умов, визначення напрямів формування бюджетної політики як інструмента забезпечення фінансової безпеки держави має стати важливою передумовою стабільного розвитку країни.

Аналіз загроз в минулому періоді розвитку і визначення їх базового стану з метою подальшої мінімізації, характеризуються позитивними наслідками і мають важливе значення в розробленні механізмів забезпечення фінансової безпеки. Оскільки, фінансова безпека забезпечується багаторівневою системою, до складу якої входить бюджетна складова, необхідно, забезпечити її внутрішню і зовнішню збалансованість, а параметри кожної підсистеми фінансової безпеки довести до рівня стійкості дестабілізуючим факторам. Обґрунтування рекомендацій щодо вдосконалення сучасної моделі бюджетних механізмів забезпечення фінансової безпеки на основі аналізу та систематизації досвіду підтримки стабільності є головним критерієм ефективності реалізації фінансової політики і таким чином забезпечення підтримання національних інтересів, платоспроможності держави, її фінансової стійкості і стабільності. Інакше кажучи, вироблення цілей, що включають стратегію і тактику формування і регулювання фінансових відносин, оцінку ефективності їх реалізації в реальному і перспективному режимі функціонування, являє собою механізм вироблення стратегічних напрямів впливу стосовно зменшення загроз фінансової безпеки. Шляхи вироблення бюджетної політики яка має враховувати роль бюджету в фінансових стосунках між державами, державою і суб'єктами господарювання різних форм власності, державою та населенням, потребує подальших досліджень. Крім того, необхідно брати до уваги, позитивний досвід зарубіжних країн і в відповідності до розвитку та постійних змін застосовувати заходи по удосконаленню та сприянню забезпечення ефективності взаємодії стратегічних напрямків у відповідності з динамікою процесів розвитку.

4.4. Боргова безпека в системі зміцнення фінансової безпеки України

© Вінічук М. В.

*канд. екон. наук, доц., доц. кафедри фінансів і обліку,
Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, Україна*

© Верескля М. Р.

*канд. пед. наук, доц., доц. менеджменту,
Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, Україна*

© Михаліцька Н. Я.

*канд. наук з держ. управ., доц., доц. менеджменту,
Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, Україна*

Вплив зовнішніх та внутрішніх викликів на соціально-економічне та політичне становище країни, проведення глибоких і структурних реформ, зростання макроекономічного дисбалансу, дефіциту державного бюджету, зовнішнього боргу, індексу споживчих цін та девальвація національної валюти підкріплені загостренням військових дій на Сході, тимчасовою окупацією АР Крим призвели до появи значних деформацій у державному апараті управління, до кризи банківської системи, зниження економічного зростання України та рівня життя населення, безробіття й бідності, а подекуди й зубожіння. Як наслідок, спостерігається ріст показників злочинності та криміналізації суспільства, знижується рівень економічної безпеки за усіма її структурними компонентами. Зазначені проблеми спонукають до пошуку додаткових фінансових джерел для забезпечення добробуту та належних умов життя громадян та виходу з фінансово-економічної й соціальної кризи. Зважаючи на це, на сучасному етапі спостерігається стрімке зниження рівня фінансової безпеки країни та

подальше збільшення обсягів державного боргу, що провокує зростання боргового навантаження і, як наслідок, погіршення стану боргової безпеки та негативно позначається на показниках економічного розвитку України. В даному контексті актуалізується роль боргової безпеки у системі фінансової безпеки країни.

Проблемні аспекти дослідження фінансової безпеки за її структурними компонентами досліджувалися відомими як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями-економістами. До когорти зарубіжних дослідників належить Р. Барро, Дж. Б'юкенен, У. Беверідж, Дж. Кейнс, А. Лаффер, А. Лернер, Р. Мандел, К. Рейнхарт, К. Рогофф, В. Сенчагов, які тлумачать поняття «фінансова безпека» в основному як створення таких умов функціонування фінансової системи, за яких, достатньо мала можливість перерозподілу фінансових потоків в законодавчо незакріплені нормативними актами сфери їх застосування і знижена до мінімуму можливість злочинно керувати фінансовими потоками, що породжує феномен, коли діяльність фінансових інститутів – фондового, валютного і кредитного ринків – в деяких випадках може створювати загрози різного масштабу – від локального до глобального у вигляді фінансових криз [15, с. 269, 274]. Корифеями української наукової школи, у працях яких висвітлено проблеми державного боргу, боргової безпеки та механізму функціонування боргової політики й фінансової безпеки, питання формування та функціонування вітчизняного ринку державних боргових зобов'язань та стану й методології дослідження боргової безпеки України є В. Андрущенко, О. Барановський, З. Варналій, О. Власюк, В. Геєць, Я. Жаліло, В. Загорський, М. Єрмошенко, Е. Лібанова, В. Мунтіян, А. Сухоруков.

У розумінні кожного із науковців фінансова безпека має своє значення. Досі не існує єдиного визначення даного поняття. Так, З. Варналій фінансову безпеку розглядає як захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин, забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій та установ, регіонів, галузей, секторів економіки, держави фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання зобов'язань [5, с. 35].

У розумінні М. Єрмошенка термін «фінансова безпека» характеризується таким станом фінансово-кредитної сфери, який наділений збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатністю забезпечувати економічне зростання та ефективно функціонування національної економічної системи [10].

А. Сухоруков вбачає у трактуванні фінансової безпеки захищеність інтересів держави у фінансовій сфері, або такий стан бюджетної, податкової та грошово-кредитної систем, що гарантує спроможність держави ефективно формувати, зберігати від надмірного знецінення та раціонально використовувати фінансові ресурси країни для забезпечення її соціально-економічного розвитку і обслуговування фінансових зобов'язань [18, с. 17].

У Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України подано визначення фінансової безпеки як стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансів, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни [14].

Відповідно до даного нормативно-правового акту, складовими фінансової безпеки є: банківська, боргова, бюджетна, валютна, грошово-кредитна безпека та безпека небанківського фінансового сектору (рис. 1).

Спільним в усіх підходах залишається залежність фінансової безпеки держави від дестабілізуючих факторів та від впливу ризиків і загроз, які породжені значними диспропорціями соціально-економічного розвитку України у поєднанні із великими обсягами боргової залежності від зовнішніх кредиторів, нестабільністю зовнішньоекономічних та політичних зв'язків [7, с. 48].

Отже, боргову безпеку, як уже зазначалося, розглядають у чинному законодавстві України як рівень заборгованості перед внутрішніми та зовнішніми позичальниками, вартості її обслуговування, ефективності використання з метою вирішення соціально-економічних потреб та стабілізації вітчизняної фінансової системи. Безумовно, саме зовнішній державний борг розглядається як заборгованість держави іншим країнам, міжнародним економічним

організаціям та іншим особам. Державний зовнішній борг є частиною валового зовнішнього боргу країни, а внутрішній – як заборгованість держави власникам державних цінних паперів і іншим кредиторам [3].

Рис. 1. Компоненти фінансової безпеки держави

Джерело: складено авторами за даними [14]

Зважаючи на те, що Україна перебуває на етапі кризи грошово-кредитної системи, значного послаблення фінансової стійкості та макроекономічної рівноваги, що проявляється у падінні ВВП, дефіциті платіжного балансу, зростанні рівня інфляції, невірній курсовій політиці Національного банку України, дефіциті державного бюджету та нарощенні державного боргу, варто констатувати нагальну необхідність визначення впливу боргової безпеки на рівень фінансової безпеки держави. Поряд із цим, актуальними залишаються аспекти дослідження найоптимальніших методів визначення рівня фінансової безпеки та пошуку шляхів підвищення рівня фінансової компоненти економічної безпеки держави.

Зазначимо, що недосконале державне регулювання фінансово-економічних відносин зумовило нецільове використання бюджетних коштів, неадресність соціальних виплат і допомог, неналежну підготовку та непрозорість проведення тендерів з державних закупівель, несвоєчасне фінансування та виконання державних проєктів, прояви службових, посадових та корупційних зловживань. Як наслідок, упродовж останніх років спостерігається значний дефіцит державного бюджету України (рис. 2).

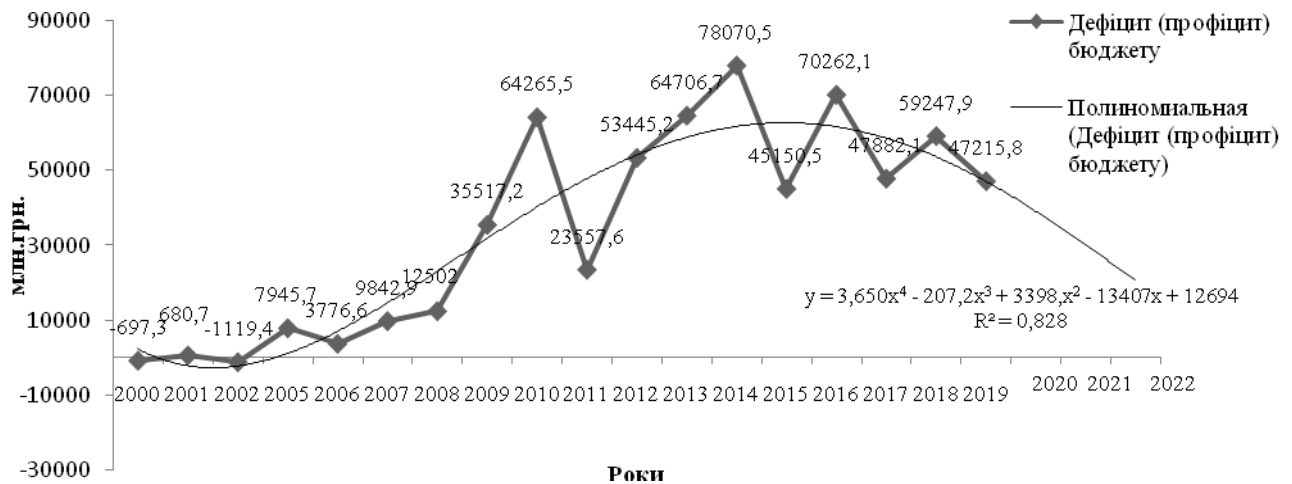

Рис. 2. Прогнозні оцінки рівня дефіциту державного бюджету України, 2000 – 2022 рр. (2020 – 2022 рр. – прогнозні оцінки), млн грн¹⁾

¹⁾ 2019 р. – дані станом на серпень 2019 р.

Джерело: розраховано авторами за даними [12; 13]

Результати аналізу на основі офіційних даних Державної служби статистики та Міністерства фінансів України дають підстави стверджувати, що зростання дефіциту бюджету спостерігається починаючи з 2006 р. За останні роки профіцит бюджету був лише у 2000 р. (-697,3 млн грн) та у 2002 р. (-1119,4 млн грн). У 2011 р. у зв'язку із випуском по спеціальному фонду Державного бюджету України облігацій внутрішньої державної позики для погашення заборгованості минулих років дефіцит бюджету зменшився на 36,66 % з 64265,5 млн грн. до 23557,6 млн грн. Проте, вже у 2012 р. видатки перевищили доходи до державного бюджету на 53445,2 млн грн. Аналогічна тенденція спостерігалася і у 2013 – 2014 рр. У 2015 р. порівняно з 2014 р. рівень дефіциту бюджету вдалося скоротити, однак, вже у 2016 р. зазначений показник мав тенденцію до зростання. У 2017 р. дефіцит державного бюджету вдалося скороти до 47882,1 млн грн, однак у 2018 р. знову спостерігалася його зростання. Станом на серпень 2019 р. дефіцит державного бюджету становив 47215,8 млн грн, що, фактично, вже досягнуло рівня 2017 р. Згідно прогнозних оцінок на 2020 – 2022 рр. дефіцит бюджету продовжуватиме зростати, що засвідчує посилення інфляційних процесів, скорочення обсягів виробництва та інвестицій, значну боргову залежність від позичальників та зниження рівня боргової безпеки України, підвищення ризику дефолту (за даними Business Insider, у рейтингу країн світу за ймовірністю дефолту в 2015 – 2016 рр. Україна займала третє місце після Венесуели та Греції [1]), якого вдалося уникнути завдяки бюджетній стабілізації, жорсткій грошовій політиці у 2016 – 2017 рр., реформі системи управління державними фінансами. Така ситуація вимагає додаткових заходів зі сторони держави та пошуку альтернативних джерел фінансового забезпечення, а також належної уваги до проблеми зміцнення боргової безпеки держави [7, с. 49 – 50].

Серед основних факторів, які мають вплив на рівень боргової безпеки, можна виділити стан нормативно-правової бази, що регламентує формування державного боргу і використання запозичених коштів; загальний обсяг, структура боргових зобов'язань, динаміка державного боргу; перелік наявних і потенційно можливих боргових інструментів, а також фактичні пропорції між ними і можливість диверсифікації ринку державних цінних паперів; офіційний валютний курс і темпи зростання ВВП; існуюча система управління державним боргом [3]. Рівень граничного обсягу внутрішнього і зовнішнього державних боргів в Україні регламентується ст. 18 Бюджетного кодексу України, де зазначено, що величина основної суми боргу не має перевищувати 60 % фактичного річного ВВП України. У разі перевищення граничної величини боргу Кабінет Міністрів України зобов'язаний вжити термінових заходів з метою зменшення суми державного боргу до встановленого нормативного значення [4].

Стан показників фінансової компоненти економічної безпеки держави засвідчує контраверсійну ситуацію. Впродовж останніх років стан державного боргу зберігає стійку тенденцію до подальшого нарощування обсягів сукупного державного та гарантованого державою боргу України. Впродовж 2015 р. сукупний борг збільшився на 42,9 % в порівнянні з 2014 р. й станом на 1 січня 2016 р. склав 74,5 млрд дол. (рис. 3). Показник 2018 р. щодо розміру сукупного державного та гарантованого державою боргу досягнув 78,3 млрд грн.

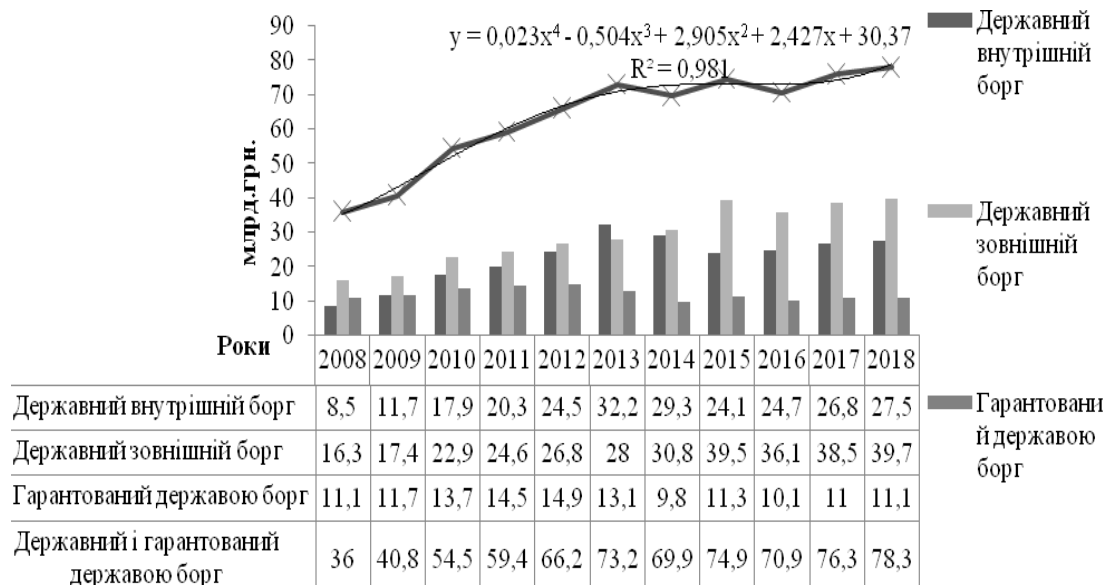

Рис. 3. Динаміка державного боргу України, 2008 – 2018 рр., млрд грн

Джерело: розраховано авторами за даними [12; 13]

Зростання розміру державного боргу призводить до зниження рівня боргової безпеки держави та спричиняє низку негативних наслідків, серед яких варто виділити підвищення відсоткових ставок на ринку державних запозичень, зростання податкового навантаження на суб'єктів господарювання, зменшення споживчих витрат населення, відтік з країни коштів на обслуговування боргу, зниження міжнародного престижу країни [6].

Граничний обсяг державного боргу значно впливає на рівень боргової, а відтак, і фінансової безпеки держави. Зауважимо, що визначення рівня фінансової безпеки базується на формуванні й ранжуванні за ступенем значущості на основі правила Фішберна множини індикаторів, які її характеризують, визначенні їх оптимальних значень та розрахунку методом зважених сум інтегрального показника. Варто зауважити, що діагностика фінансової компоненти економічної безпеки України, згідно Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України від 29 жовтня 2013 р. № 1277 [14] відбувається на основі дослідження рівнів банківської, боргової, бюджетної, валютної, грошово-кредитної безпеки та безпеки небанківського фінансового сектору, тому проведений аналіз стану функціональних складових фінансової компоненти економічної безпеки України у 2018 р. дає підстави для висновку, що найбільший вплив серед функціональних складових на рівень фінансової безпеки чинить боргова, валютна та бюджетна безпека.

Результати аналізу за методикою нечіткої логіки (пакет MathLab 6.0) при визначенні взаємозв'язку та взаємовпливу рівня фінансової, боргової та валютної безпеки (рис. 4). свідчать, що підвищення показника фінансової, і як наслідок, економічної безпеки держави істотно залежить від висхідної динаміки рівня боргової та валютної безпеки.

Тому, виходячи з того, що стабільність та ефективне функціонування національної економічної системи та забезпечення економічного зростання базується на збалансованості, стійкості до внутрішніх і зовнішніх загроз, необхідно забезпечити належний стан бюджетної, грошово-кредитної, банківської, валютної системи та безпеки фінансових ринків України [7, с. 52 – 53].

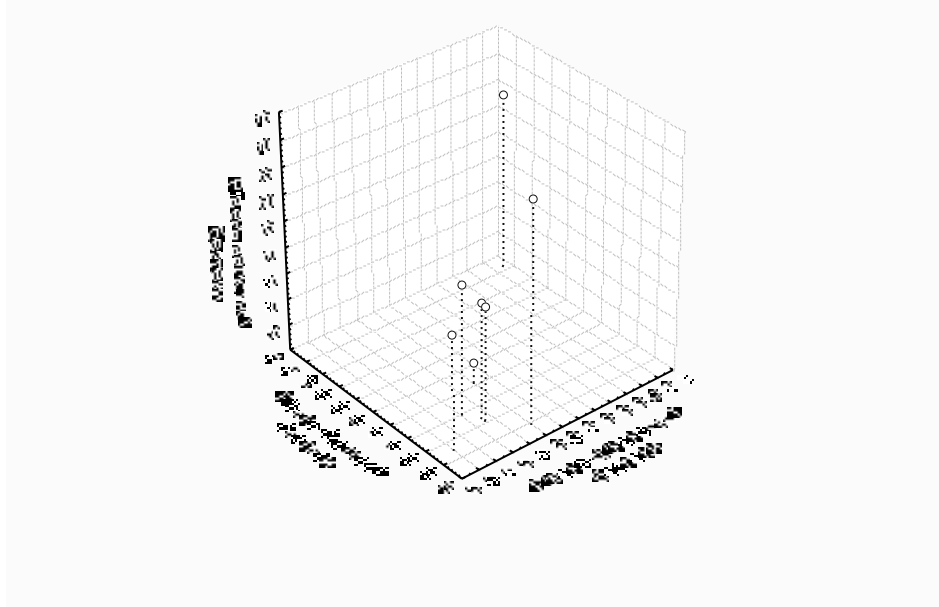

Рис. 4. Взаємозв'язок між рівнем боргової, валютної та фінансової безпеки в Україні, 2000 – 2018 рр.

Джерело: розраховано авторами за даними [19]

Міжнародний досвід управління борговою безпекою базується на розробленій Світовим банком моделі оцінки рівня боргового навантаження на економіку країни, яка уніфікує основні показники боргової безпеки (табл. 1).

Таблиця 1

Модель Світового банку з оцінки боргової безпеки держави

Показники	Формула для розрахунку	Економічний зміст
Відношення валового зовнішнього боргу до експорту товарів і послуг, %	EDT/XGS	Демонструє відносну довгострокову спроможність держави акумулювати валютні надходження без додаткового тиску на сальдо платіжного балансу
Відношення валового зовнішнього боргу до ВВП, %	EDT/GNP	Показує загальний рівень боргової складової економіки
Відношення загальних платежів щодо обслуговування боргу до експорту товарів і послуг, %	TDS/XGS	Коефіцієнт обслуговування боргу, який показує, яка частина валютних надходжень спрямовується у сферу погашення боргу
Відношення відсоткових платежів до ВВП, %	INT/GNP	Визначає можливість обслуговування зовнішнього боргу
Відношення відсоткових платежів до експорту товарів і послуг, %	INT/XGS	Визначає частину валютних надходжень, які використовуються на обслуговування боргу
Відношення міжнародних резервів до валового зовнішнього боргу, %	RES/EDT	Показує чи може країна використовувати свої резерви (і яку їх частину) для погашення зовнішнього боргу
Відношення міжнародних резервів до імпорту товарів і послуг, %	RES/MGS	Відображає запас фінансової міцності держави
Відношення короткострокового боргу до валового зовнішнього боргу, %	Short-term/EDT	Показує, яку частку становить короткотерміновий борг у загальній сумі зовнішнього боргу
Відношення боргу міжнародним організаціям до валового зовнішнього боргу, %	Multilateral/EDT	Відображає питому частку заборгованості міжнародним фінансовим організаціям у загальній сумі зовнішнього боргу, або, залежність держави від фінансування цими організаціями

Джерело: складено авторами за даними [2]

Емпіричні дослідження боргової безпеки України протягом 2010 – 2018 рр. свідчать про поступове погіршення показників стану боргової безпеки і, як наслідок, зниження рівня як фінансової, так і економічної безпеки (рис. 5).

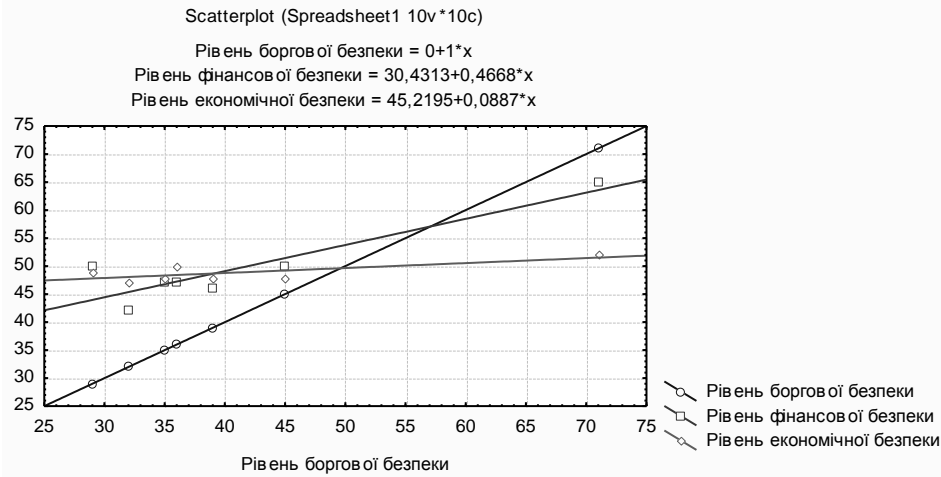

Рис. 5. Взаємозв'язок боргової безпеки із фінансовою та економічною безпекою України, 2018 р.

Джерело: розраховано авторами за даними [19]

Використання інструментарію нелінійного програмування (кореляційно-регресійний аналіз з використанням ПП Statistica 8,0) доводить, що в умовах 2018 р. прослідковується міцний прямопропорційний зв'язок між показниками рівня боргової, валютної, бюджетної та фінансової безпеки України (коефіцієнт регресії – 0,894) та доводить нашу гіпотезу, що проблеми забезпечення високого рівня боргової безпеки, як невід'ємної компоненти економічної безпеки України спричинені неадекватним реагуванням щодо недосконалісті бюджетної політики і нецільового використання коштів бюджету, фіскальним характером системи оподаткування. Усе це поглиблює фінансову кризу, яка призводить до різкого падіння ВВП, порушення процесу формування і розподілу централізованих фондів держави, дестабілізації банківської системи, девальвації національної валюти та дефолту [17, с. 17].

Остання теза підтверджується результатами дослідження з використанням інструментів нелінійного програмування (поліноміальна модель, статистичний пакет Curve Expert 5,0) взаємозв'язку між рівнем боргової та економічної безпеки (рис. 6).

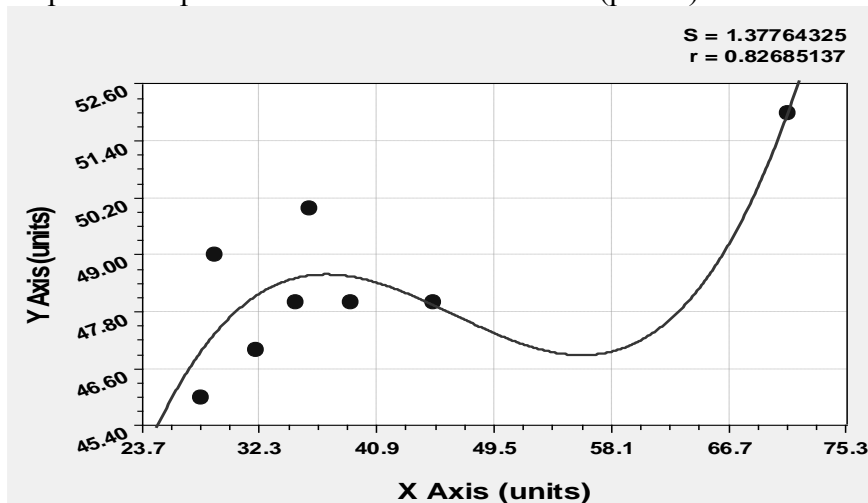

Рис. 6. Взаємозв'язок між рівнем боргової та економічної безпеки, 2007 – 2015 рр. (нелінійне програмування – поліноміальна модель)

$$Y = 1,91 + 3,23x - 0,07x^2 + 0,05x^3 \quad (1)$$

де Y – рівень економічної безпеки; x – рівень боргової безпеки.

Джерело: розраховано авторами за даними [19]

При оцінці взаємозв'язку між борговою та економічною безпекою в Україні доведено, що зниження боргової залежності України від зовнішніх та внутрішніх кредиторів підвищить рівень боргової безпеки у стратегічній перспективі та зумовить підвищення рівня економічної безпеки країни.

З метою недопущення зазначених дестабілізуючих факторів, на сучасному етапі значні зусилля докладаються для того, щоб підвищити показники як боргової, так і економічної безпеки України. З цією метою країна виконує поставлені завдання на шляху до Євроінтеграції. Відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» Україна стала членом МВФ у 1992 р. [9] та налагодила тісні взаємозв'язки у межах кредитних програм.

Варто зауважити, що крім зазначеного, лише на обслуговування зовнішнього державного боргу країна щорічно витрачає у межах 26,5 млрд грн. Зокрема, за даними Міністерства фінансів України лише у 2015 р. на погашення та обслуговування державного боргу було витрачено 230,48 млрд грн., а у 2018 р. – 305,93 млрд грн. (рис. 7).

Рис. 7. Загальні витрати на обслуговування та погашення державного боргу, 2015 – 2018 рр., млрд грн

Джерело: розраховано авторами за даними [13]

Виходячи із зазначеного, можна стверджувати, що продовження співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями повинно враховувати певні ризики, зокрема:

1) міжнародне фінансування являється гарантією проведення структурних реформ в українській економіці, проте, можливий ризик нецільового використання коштів та вчинення неправомірних дій по відношенню до фінансових ресурсів;

2) забезпечення внутрішньої та зовнішньої стабільності потребує підтримки курсу валюти, тому обґрунтованим виявляється отримання запозичень в національній валюті, що унеможливить ризик переплати за рахунок курсових різниць;

3) покриття дефіциту бюджету спричинює ризик збільшення державного боргу [20].

Для ефективної подальшої співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема й з МВФ необхідно внести зміни до існуючого законодавства; підвищити стимулюючу роль держави через удосконалення податкового законодавства тощо [8]. Крім того, слід провести точний аналіз необхідного обсягу та умови отримання і погашення міжнародних кредитів, які планує залучити Україна з метою нівелювання індексу прострочення за даними кредитами, тобто здійснювати прогнозування тих результатів, які буде мати економіка України від залучення кредитів на міжнародному ринку і впроваджувати ефективні інвестиційні проекти щодо їх залучення [8].

Отже, на сьогодні для України вкрай невідкладним завданням є розробка оптимальної стратегії запозичень і управління державним боргом. Здійснення ефективної боргової політики передбачає розробку концепції боргової стратегії, в якій державний борг розглядатиметься як інструмент економічного зростання [11].

Поступова оптимізація процесу формування, обслуговування та погашення боргу може бути досягнута шляхом запровадження дієвого контролінгу державного боргу та застосування ефективної боргової політики [16]. З метою оптимізації боргової політики України в умовах фінансово-економічної кризи, першочерговими заходами зі сторони держави повинно бути вдосконалення нормативно-правового забезпечення, шляхом прийняття базового закону про державний борг, що сприятиме усуненню суперечностей між положеннями окремих нормативних актів з питань погашення і обслуговування державного боргу та визначатиме основні пріоритети та напрямки боргової політики. Крім того, залучення фінансових ресурсів необхідно визначати у розмірах, необхідних для ефективної реалізації програм інституційного та інвестиційного розвитку країни, а не на статті споживчого спрямування.

Поряд із цим, немалі зусилля доцільно докласти задля зменшення частки зовнішньої заборгованості в загальній частці боргу країни, так як зовнішні запозичення являють собою фактичне вивезення капіталу з країни, тому що за своєю суттю є продажем нерезидентам права на отримання частини прибутку резидентів України, тобто декапіталізацію національної економіки, та збільшує кредитні ризики країни за рахунок коливань курсів іноземних валют. Структура і розмір державного боргу мають проходити постійний моніторинг та процедури довгострокового стратегічного прогнозування з метою забезпечення збалансованості бюджету, стабільного економічного зростання й стійкості фінансової системи.

Доцільно посилити співпрацю України з міжнародними фінансовими організаціями, що сприятиме поліпшенню макрофінансових показників економічної стабілізації, формуванню конкурентного ринкового середовища, стабілізації національної грошової одиниці, активізації інвестиційного процесу, розвитку приватного підприємництва.

4.5. Оцінка ділової активності в системі фінансової безпеки суб'єктів господарювання

© Барабаш Н. С.

*канд. екон. наук, доц. кафедри фінансового аналізу та аудиту,
Київський національний торговельно-економічний університет,
член Федерації аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України, м. Київ, Україна*

© Ріпа Т. В.

*канд. екон. наук, бухгалтер-практик,
член Федерації аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України, м. Київ, Україна*

Трансформаційні процеси економіки супроводжуються структурною переорієнтацією і є важливим фактором стабільного й динамічного розвитку. Це обумовлює необхідність упровадження заходів, направлених на формування результативного управління економічною безпекою суб'єктів господарювання. На сучасному етапі ця проблема є надзвичайно актуальною.

Високий рівень фінансової безпеки є найважливішою умовою життєздатності підприємства, яка забезпечує фінансову стійкість та сприяє розвитку фінансово-кредитного сектору загалом та відіграє провідну роль у системі безпеки національної економіки, шляхом виконання таких функцій: забезпечення реального економічного зростання, зміцнення фінансового потенціалу економіки, поповнення бюджетів усіх рівнів [3, с. 361].

Також фінансова безпека є головною складовою економічної безпеки підприємства. Це зумовлено тим, що досягнення найбільш ефективного використання всіх видів ресурсів можливе лише при достатньому рівні фінансової безпеки суб'єкта господарювання [3, с. 361].

Саме тому важливим інструментом формування фінансової безпеки є аналітична оцінка ділової активності, яка направлена на забезпечення стійкого економічного зростання та уникнення кризових явищ. Розвиток ділової активності мінімізує ризик неуспіху в умовах економічної нестабільності ринкового середовища та конкуренції. Це підтверджується статистичними даними (рис. 1).

За даними Державної служби статистики України вітчизняні суб'єкти господарювання в 2014 р були збитковими (-4,1 %), одночасно із цим спостерігаємо зростання, починаючи з 2015 р. І нарешті в 2019 р. рентабельність становить 9,4 %. Це підтверджує важливість на актуальність упровадження комплексу заходів, направлених на забезпечення високого рівня ділової активності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Список використаних джерел до розділу 1.

Підрозділ 1.1.

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент. К.: МП «ИТЕМ ЛТД», «Юнайтед Лондон Трейд Лимитед», 1995. 448 с.
2. Громадська організація «Інститут Реформ та інновацій». URL: <https://iri.pp.ua/> (дата звернення 29.10.2019 року).
3. Іртищева І. О., Крамаренко І. С. Інвестиційна привабливість економіки: міжрегіональні асиметрії. *Регіональна економіка*. 2014. № 2 (72). С. 84 – 95.
4. Коренюк П., Копил О. Концептуальні підходи та методи визначення інвестиційної привабливості національної економіки. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 2. С. 57 – 62.
5. Крамаренко І. С. Ефективність використання інвестиційного потенціалу національної економіки у контексті впливу на економічне зростання. *Вісник ХНАУ*. 2019. № 1. С. 403 – 413.
6. Крамаренко І. С. Інвестиційне забезпечення агропродовольчої сфери України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 5. С. 30 – 33.
7. Лучко М. Прямые иностранные инвестиции: движение и значение. *Экономист*. 2002. № 3. С. 22 – 32.
8. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій : [затв. наказом Агентства з питань запобігання банкрутству № 22 від 23.11.1998 р.]. Державний інформаційний бюлетень про приватизацію. 1998. № 7. С. 18 – 28.
9. Носова О. В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи. *Економіка та прогнозування*. 2003. № 3. С. 119 – 137.
10. Ольшанський О. В. Рейтингова оцінка інвестиційної привабливості регіону. URL: <http://intkonf.org/olshanskiy-ov-reytingova-otsinka-investitsynouy-privablivosti-regionu/> (дата звернення 29.10.2019 року).
11. Про затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку: наказ Держкомстату України від 15 квітня 2003 року № 114. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0114202-03> (дата звернення 29.10.2019 року).
12. Экономические и информационно-аналитические основы управления инвестиционными объектами: монография / под. ред. К. В. Балдина. М. : Издательство Московского психолого-социального института, 2004. 296 с.
13. Index of economic freedom in 1999. Washington D. C. / ed. K. R. Holmes, Johnson. The Heritage Foundation. The Wall Street Journal. Washington D. C.: New York. 1999. P. 9.
14. New scoreboard of Economic Intelligence Union ranks business climate across the world. *Transition Newsletter*. 2001. Vol. 12. № 3. P. 47 – 48.

Підрозділ 1.2.

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2 кн. / С. М. Панчишин, І. В. Грабинська, Г. Я. Стеблій та ін.; за ред. С. М. Панчишина і П. І. Островерха. 3-тє вид., виправл. і доп. Л. : Апріорі, 2017. Кн. 1: Вступ до аналітичної економіки. Макроекономіка. 567 с.
2. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України. Львів: Видавничий центр Львівського національного університету ім. Івана Франка, 2001. 608 с.
3. A Financial System That Creates Economic Opportunities Banks and Credit Unions, 2017. 149 p. URL: <https://www.treasury.gov/press-center/pressreleases/Documents/A%20Financial%20System.pdf>.
4. Financial System Stability Assessment On Japan. International Monetary Fund, 2017. 55 p. URL: <https://www.imf.org>.
5. Raport o stabilności systemu finansowe, 2017. 152 p. URL: <https://www.nbp.pl/systemfinansowy/rsf062017.pdf>.

Підрозділ 1.3.

1. Kryvoruchko O. S., Kraus N. M. The imperatives of formation and dominant of the development of digital economy in modern paradigmatic context. *Zbirka dopovidei na III Mizhnarodnii nauково-praktychnii konferentsii, Paradyhmalni zrushennia v ekonomichnii teorii XIX st.* KNU named by T. Shevchenko, Kyiv, Ukraine. 2018. pp. 681 – 685.
2. Kraus N. M., Kraus K. M. Innovative scoreboard of Ukraine. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*. 2017. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/6-2017-ukr> (Accessed 27 Jun 2017).
3. Kit L. Evoliutsiia merezhevoi ekonomiky. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. 2018. T. 2. S. 187 – 194. URL: <http://odec.org.uk/theconcept-of-a-digital-economy>.
4. Войнарченко М. П. Мережеві інструменти капіталізації інформаційно-інтелектуального потенціалу та інновацій. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 3. Т. 3. С. 18 – 24.
5. Данніков О., Січкаренко К. Концептуальні засади цифровізації економіки України. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/17_2018_ukr/15.pdf.

6. Веретюк С., Пілінський В. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні. *Фінансовий простір*. 2017. № 3 (27). С. 51 – 58.
7. Коляденко С. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент*. 2018. № 6. С. 106 – 107.
8. Юткін Г. Д. Синергетика та управління інноваційними процесами. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 5 (31). С. 21 – 23.
9. Карчева Г. Т., Огородня Д. В., Опенько В. А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. *Фінансовий простір*. 2017. № 3 (27). С. 13 – 21.

Підрозділ 1.4.

1. Бережна Л. В., Снитюк О. І. Економіко-математичні методи та моделі в фінансах: навч. посібн. К.: Кондор, 2009. 301 с.
2. Данько М. С. Методологічні особливості оцінки рівня трансакційних витрат у науково-інноваційній сфері. *Економіка і прогнозування*. 2004. № 1. С. 86 – 97.
3. Дем'яненко С. В. Менеджмент виробничих витрат у сільському господарстві. URL: <https://clck.ru/F5aJd> (дата звернення: 16.10.2019).
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.10.2019).
5. Зеленський А. В. Фінансове регулювання аграрного сектору економіки України. URL: <https://clck.ru/F5Y2n> (дата звернення: 20.10.2019).
6. Зовнішньоторговельний обіг продукції АПК. URL: <https://clck.ru/Ehehp> (дата звернення: 17.10.2019).
7. Курило Л. І. Про посилення організаційної складової в управлінні аграрною економікою. URL: <https://clck.ru/F5aLn> (дата звернення: 15.10.2019).
8. Офіційний портал Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <https://clck.ru/EeaXu> (дата звернення: 10.10.2019).
9. Рейтинг регіонів по виробництву продукції сільського господарства. URL: <https://clck.ru/EeTT8> (дата звернення: 20.10.2019).
10. Саблук П. Т. Стан і напрями розвитку аграрної реформи. URL: <http://eapk.org.ua/ru/contents/2015/02/10> (дата звернення: 28.10.2019).
11. Український клуб аграрного бізнесу. URL: <https://clck.ru/F5aPK> (дата звернення: 20.10.2019).
12. Федоров М. М. Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України. URL: <https://clck.ru/F5aGV> (дата звернення: 20.10.2019).
13. Sirenko N., Burkovska A., Lunkina T., Mikulyak K. Prospects for organic production development in the market environment. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2019. vol. 41. no. 3. p. 318 – 331.

Підрозділ 1.5.

1. Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents>.
2. Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С., Ілляшенко Н. С., Комарницька А. О. Управління знаннями в системі інноваційного розвитку організації. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 1. С. 231 – 241.
3. Кокорев А. С. Финансирование инновационных проектов на промышленных предприятиях. *Инновации и инвестиции*. 2017. № 6. С. 6 – 9.
4. Інвестиційний клімат в Україні. Офіційний веб-портал Міністерства закордонних справ України. URL: <http://mfa.gov.ua/ua>.
5. Сментина Н. В., Муратов О. М. Основні стратегічні завдання державної регіональної політики з підтримки розвитку підприємницького середовища. *Економічні інновації: зб. наук. пр.* Одеса: ІПРЕД НАН України. 2015. Вип. 59. С. 310 – 316.
6. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Князева О. А., Скоробогатов Г. С. Інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності малих та середніх підприємств. *Фінанс.-кредит. діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* 2018. Вип. 1. С. 131 – 139.
8. Kickstarter. URL: www.kickstarter.com.

Список використаних джерел до розділу 2.

Підрозділи 2.1.

1. Звіт про фінансову стабільність. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=32236491.
2. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>.
3. Офіційний сайт Асоціації українських банків. URL: <https://www.aub.org.ua>.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт інформаційного агентства «Уніан». URL: <http://www.economics.unian.net>.
6. Офіційний сайт Міністерства фінансів. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2019/06/05/37991508>.
7. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

8. Стратегія макропруденційної політики. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=83019081>.
9. Стратегія розвитку банківської системи 2016 – 2020: «Синергія розвитку банків та індустріалізації економіки». URL: https://kneu.edu.ua › userfiles › afedra+bankspravu › proekt_strategi.
10. Стратегія Національного банку України. Програма дій 2019. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=86050888>.
11. Сидорова О. В., Демченко А. М. Ринок банківських послуг в Україні та механізми його дослідження. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2017. Том 2, № 23. С. 60 – 67.

Підрозділи 2.2.

1. Eurostat. Environmental protection expenditure in Europe: [сайт]. URL: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu>.
2. Eurostat. GDP and main components (output, expenditure and income): [сайт]. URL: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu>.
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Державна служба статистики України: [сайт]. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
5. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-XII, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Звіти про виконання державного бюджету за 2011 – 2018 роки. Державна казначейська служба України: [сайт]. URL: <http://www.treasury.gov.ua>.
7. Канонішена-Коваленко К. Екологічний податок від А до Я. Київ: Фундація «Відкрите Суспільство», 2017. 108 с.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

Підрозділи 2.3.

1. Дмитрієв І. А., Майборода Ю. В. Соціально-економічна сутність малого підприємництва, проблеми його розвитку в Україні. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2012. № 1. С. 35 – 38.
2. Крисоватий А. І., Мельник В. М. Податкові трансформації в ЄС та податкова політика України в контексті євроінтеграції: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 236 с.
3. Крисоватий А. І., Федосов В., Яренко Г. Оподаткування багатства: виклик для України. *Журнал європейської економіки*. 2015. № 2. Т. 14. С. 183 – 205.
4. Швець Ю. О., Завальнюк А. О. Податкові реформи в країнах ЄС: переваги, недоліки їх впровадження в податкову систему України. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2016. №2 (21). С. 126 – 134.
5. Doingbusiness-2018. Україна в рейтингу світового банку легкості ведення бізнесу): сайт. URL: <http://edclub.com.ua/analytika/doing-business-2018-ukrayina-v-reytingu-svitovogo-banku-legkosti-vedennya-biznesu> (дата звернення: 17.09.2019).

Підрозділи 2.4.

1. Баклан О. В. Закордонний досвід державного регулювання економіки та підприємництва деяких країн Європейського Союзу. *Зовнішня торгівля: право та економіка*. 2010. № 3. С. 126 – 132.
2. Duliba Ye. Development of state's fiscal function in the context of globalization. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. Issue 2, part 2. С. 83 – 87.
3. Duliba Ye., Ilkiv O. Relevant problems of Ukraine's integration into global economy. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. Vol. 3 Num. 5. Riga: Publishing House «Baltija Publishing». P. 146 – 150.
4. Дуліба Є. В. Особливості формування та реалізації фіскальної політики держави. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. № 2. С. 164 – 168.
5. Дуліба Є. В. Фіскальна функція держави: адміністративно-правовий аспект: монографія; під заг. ред. д. ю. н., професора, заслуженого юриста України В. І. Курила. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 355 с.
6. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія. Київ: НІСД, 2009. 336 с.
7. Зимовець В. В. Державна фінансова політика економічного розвитку: НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. Київ. 2010. 356 с.
8. Луніна І. О. Баліцька В. В., Короткевич О. В., Фролова Н. Б. Шляхи мінімізації впливу фінансової кризи на бюджет України. *Фінанси України*. 2008. № 12. С. 25 – 34.
9. Молдован О. О. Державні фінанси України: досвід та перспективи реформ: монографія. Київ: НІСД, 2011. 380 с.
10. Налоговые системы. Методология развития: монографія / под ред. И. А. Майбутова, Ю. Б. Иванова. Москва: Юнити-Дана, 2012. 463 с.
11. Основні напрями економічної політики України: постанова Верховної Ради України від 25 жовтня 1991 року. Дата оновлення 09.02.1993. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1698%D0%B0-12> (дата звернення 15.10.2019).

Список використаних джерел

12. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. Дата оновлення: 08.07.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення 15.10.2019).
13. Про Основні положення податкової політики в Україні: постанова Верховної Ради України від 04.12.1996 № 561/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/561/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 15.10.2019).
14. Про податкову політику в Україні та заходи щодо удосконалення податкового законодавства: постанова Верховної Ради України від 12.05.1999 URL: № 641-XIV <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/641-14> (дата звернення 15.10.2019).

Підрозділи 2.5.

1. Виконання місцевих бюджетів на основі положень бюджетного кодексу України: навчальний посібник. За заг. ред. Мельник С. І. К.: Міленіум, 2002. 280 с.
2. Клименко О. М. Переваги та недоліки фінансової децентралізації. Децентралізація влади, проведення реформ в Україні. Сучасний стан та проблеми підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад : матеріали II Міжнародної науково-методичної конференції 13 – 14 грудня 2018 р. Рівне : НУВГП, 2018. С. 81.
3. Коритько Т. Ю. Методи оцінки фінансової стійкості місцевих бюджетів. *Економічний простір*. 2008. № 12. С. 140 – 145. URL: http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2008_12/1/koritko.pdf.
4. Мацук З. А. Фіскальний федералізм як децентралізована модель формування бюджетного регулювання в Україні. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. Вип. 1. С. 81 – 94. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Foa_2014_1_9.pdf. [дата звернення: 05.11.2019].
5. Овчаренко Т., Бочі А., Поворозник В. Особливості формування та виконання бюджету об'єднаних територіальних громад. МЦПД. К, 2017. С.14 – 17.
6. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.
7. Патицька Х. О. Фінансова децентралізація як основа формування самодостатніх територіальних громад. *Ефективна економіка*. 2015. № 10. URL: www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/57.pdf. [дата звернення: 05.11.2019].
8. Перошук З. І. Деякі правові питання бюджетів та їх складових елементів в умовах бюджетної децентралізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2014. № 11, том 1. С. 154 – 157.
9. Проект з регіонального врядування та розвитку України «Фіскальна децентралізація в Україні: поточний стан та не обхідність реформ». URL: http://www.rgd.org.ua/resources/publications_list/Fiscal_decentralization_in_Ukraine_UKR.pdf. [дата звернення: 05.11.2019].
10. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про регулювання діяльності органів місцевого самоврядування» № 6403 від 21.04.2017. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61676.
11. Створення об'єднаних територіальних громад в Україні 2015 – 2017. Аналітична доповідь від громадськості у форматі Shadow Report. Київ, 2018. С. 27 – 30.
12. Сторонянська І. З., Пелехатий А. О. Фінансове забезпечення розвитку територіальних громад у контексті адміністративно-територіальної реформи. *Регіональна економіка*. 2014. № 3 (73). С. 228 – 238.
13. Усков І. В. Децентралізація як основа становлення фінансово самостійних місцевих органів влади. *Бізнес Інформ. Серія «Регіональна економіка»*, 2012. Вип. 3. С. 107 – 110.
14. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні: актуальні проблеми, ризики та перспективи адміністративно-фінансової децентралізації / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В. С. Кравців. Львів, 2017. 120 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
15. Форум «Децентралізація – основа формування нової системи управління та місцевого розвитку в Тернопільській області за участі Прем'єр-міністра України Володимира Гройсмана. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=uEPfqHaBV10>.
16. Міністерство фінансів України. URL: <http://minfin.gov.ua/news/bjudzhet/ptsm>.
17. Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень. URL: <http://www.ibser.org.ua>.

Список використаних джерел до розділу 3.

Підрозділи 3.1.

1. Сахнацкий А. Особенности осуществления факторинговых операций. URL: http://www.prostopravo.com.ua/prava_biznesa/dogovornye_otnosheniya/stati/osobennosti_osuschestvleni_ya_faktoringovyh_operatsiy.
2. World Factoring Yearbook 2012. URL: <http://bcrpub.co.uk/publications/wfy-12#>.
3. Definition of the two-factor system. URL: http://www.ifgroup.com/index.php?language=2&action=gen_page&menu_left=true&idx=111&curr_sec=110.
4. The Factoring & Commercial Finance Industry in 2012. URL: http://www.ifgroup.com/index.php?language=2&language=2&action=gen_page&idx=206&curr_sec=165&item=354.
5. European Trade Finance Yearbook 2012/2013. URL: <http://bcrpub.co.uk/publications/etfy-12#>.

Підрозділи 3.2.

1. Білик О. І. Перспективи реформування вітчизняної системи соціального страхування. *Ефективна економіка*. 2014. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3182>.
2. Кириченко А. В. Розвиток соціального страхування в Україні: монографія. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2017. 197 с.
3. Клименко В. О., Сокирко О. С. Сегментація ринку особистого страхування на сучасному етапі. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2012. № 2. С. 168 – 173.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <http://www.nfp.gov.ua>.
6. Пурій Г. М. Страхувальний ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Ефективна економіка*. 2018. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6609>.
7. Рудь І. Ю., Кондрацька К. В. Страхувальний ринок України: аналіз та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Випуск 23, частина 2. С. 87 – 91.
8. Фесенко Н. В., Яремченко Л. М. Стан та перспективи функціонування страхового ринку України в умовах глобалізації. *Економіка та держава*. 2019. № 8. С. 28 – 34.
9. Фрич А. Напрями вдосконалення ринку особистого страхування в Україні. *Економічний аналіз*. 2015. № 1. Том 21, С. 276 – 283.
10. Штепенко К. П., Борисова Т. І. Стан добровільного медичного страхування в контексті розгляду діяльності страхових компаній. *Ефективна економіка*. 2019. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6893>.

Підрозділи 3.3.

1. Алексеенко Л. М., Кулина Г. М. Модернізація фінансових технологій на ринку страхових послуг в умовах розвитку Інтернет-страхування. *Економічний простір*. 2018. № 135. С. 150 – 161.
2. ВВП. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp>.
3. Огляд страхового ринку. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Ohliad-strakhovoho-rynku.html>.
4. Big Data: Boosting Insurance Development and Innovation. URL: https://www.swissre.com/china/big_data_boosting_insurance_development_and_innovation.html.
5. Determining key strategies for revolutionizing the insurance industry. URL: http://www.akinsure.com/images/Industry_Overview_Study-Strategies_to_grow_the_insurance_industry.pdf.
6. Njegomira V., Marović B. Contemporary trends in the global insurance industry. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2012. № 44. P. 134 – 142.
7. Sadhak Dr. H. Globalisation and life insurance. *Bima Quest*. 2005. Vol. V Issue 1. P. 20 – 32.
8. World insurance in 2017: solid, but mature life markets weigh on growth. URL: https://www.swissre.com/dam/jcr:a160725c-d746-4140-961b-ea0d206e9574/sigma3_2018_en.pdf.

Список використаних джерел до розділу 4.**Підрозділи 4.1.**

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення). К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2004. 759 с.
2. Васильчишин О. Б. Фінансова безпека банківської системи України: дис. на здобуття наукового ступеня док. екон. наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Тернопільський національний економічний університет. 2018. 529 с.
3. Герасимов П. А. Экономическая безопасность банка: концептуальный поход. *Банковские услуги*. 2006. № 4. С. 20 – 30.
4. Жовтанецька Я. В. Антикризисне управління у системі забезпечення фінансової безпеки банків. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 15. С. 525 – 528.
5. Зверьяков М. І., Коваленко В. В., Сергеева О. С. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник. Київ: «Центр учбової літератури». 2016. 520 с.
6. Індикатори фінансової стійкості. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58001&cat_id=44444.
7. Коваленко В. В. Філософія безпеки банків в умовах структурних дисбалансів економіки України. *Економічний форум*. 2016. № 1. С. 256 – 262.
8. Коваленко В. В., Болгар Т. М., Сергеева О. С. Фінансова безпека банківської системи – проблеми виміру та забезпечення. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: збірник наукових праць*. 2018. № 3 (26). С. 38 – 45.
9. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України). URL: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44579.
10. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України : методика, затверджена Наказом Міністерства економіки України № 60 від 02.03.2007 р. URL: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738.

11. Показники фінансової звітності банків України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798.593.

12. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова, [А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін.]. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ». 2009. 295 с.

Підрозділи 4.2.

1. Biener C., Eling M., Wirfs J. Insurability of Cyber Risk: An Empirical Analysis. *Geneva Papers on Risk and Insurance: Issues and Practice*. 2015. Vol. 40. № 1. P. 131 – 158. DOI: 10.1057/gpp.2014.19.

2. Bouveret A. Cyber Risk for the Financial Sector: A Framework for Quantitative Assessment; IMF Working Papers. 2018. URL: <https://clck.ru/F2gS8> (Last accessed: 16 December 2018).

3. Cebula J. J., Young L. R. A taxonomy of Operational Cyber Security Risks; Software Engineering Institute, Carnegie Mellon University. 2010. URL: <https://clck.ru/F2gRC> (Last accessed: 16 December 2018).

4. Mossburg E., Gelinne J., Calzada H. Beneath the Surface of a Cyberattack; Deloitte Development LLC, U.S.A. URL: <https://clck.ru/F2gWs> (Last accessed: 16 December 2018).

5. DTCC Systemic Risk Barometer: results overview. 2017. URL: <https://clck.ru/F2gBJ> (Last accessed: 16 December 2018).

6. E-Governance Academy Foundation (2018), National Cyber Security Index. URL: <https://ncsi.ega.ee/> (Last accessed: 16 December 2018).

7. Eling M., Wirfs J. H. Cyber Risk: Too Big to Insure? Risk Transfer Options for a Mercurial Risk Class; Institute of Insurance Economics, University of St. Gallen. 2016. URL: <https://clck.ru/F2gdj> (Last accessed: 16 December 2018).

8. IMF cyber risk paper uses ORX News data. URL: <https://managingrisktogether.orx.org/news-and-blogs/imf-cyber-risk-paper-uses-orx-news-data> (Last accessed: 16 December 2018).

9. Global Cybersecurity Index (GCI) 2017, International Communication Unit. 2017. URL: <https://clck.ru/F2gg3> (Last accessed: 16 December 2018).

10. Kopp E., Kaffenberger L., Wilson C. Cyber Risk, Market Failures, and Financial Stability. IMF Working Paper No. 17/185. 2017. URL: <https://clck.ru/F2ghM> (Last accessed: 16 December 2018).

11. Безсусідня Ю. Соціальна зумовленість криміналізації кібернетичних атак як суспільно небезпечного діяння проти національної безпеки України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 8. С. 149 – 153.

12. Бурячок В. Л. Сучасні системи виявлення атак в інформаційно-телекомунікаційних системах і мережах. Модель вибору раціонального варіанта реагування на прояви стороннього кібернетичного впливу. *Інформаційна безпека*. 2013. № 1. С. 33 – 40.

13. Гайдош Т. Киберпреступність приоброетає індустріальний характер. *Фінанси и развитие*. 2018 (Іюнь). С. 22 – 25.

14. Копп Е., Каффенбергер Л., Уилсон К. Киберзащита должна иметь глобальный характер. *IMFBlog*. 2018. URL: <https://goo.gl/PyqgYF> (Дата звернення: 21.12.2018).

15. Лагард К. Оценка кибер-риска для финансового сектора. *IMFBlog*. 2018. URL: <https://goo.gl/1zGYrB> (Дата звернення: 21.12.2018).

16. Ліпкан В., Діордіца І. Національна система кібербезпеки як складова частина системи забезпечення національної безпеки України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 5. С. 174 – 180.

17. Панченко В. М. Співвідношення понять: інформаційна та кібернетична безпека. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2013. № 2. С. 20 – 23.

18. Підхонний О. М. Фінансова безпека України: методологія аналізу та стратегічні орієнтири: дис. д-ра екон. наук: 08.00.08 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2015. 455 с.

19. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII. Дата оновлення: 21.06.2018. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2163-19> (дата звернення: 21.12.2018).

20. Толюпа С., Толюпа Є., Агапова Є. Вплив кібернетичних атак на інформаційну систему. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2017. Вип. 2. С. 83 – 87.

21. Фурашев В. М. Кіберпростір та інформаційний простір, кібербезпека та інформаційна безпека: сутність, визначення, відмінності. *Інформація і право*. 2012. № 2. С. 162 – 169.

22. Шеломенцев В. П. Поняття та сутність кібернетичної атаки. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2011. Вип. 25 – 26. С. 337 – 344.

23. Ясенко О. Бази даних як об'єкт кібертерористичних атак. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2011. Вип. 95(2). С. 170 – 172.

Підрозділи 4.3.

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія. К.: КНТЕУ, 2004. 759 с.

2. Богма О. С. Сутність бюджетної безпеки в системі забезпечення національних інтересів. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск № 4. С. 282 – 285.

3. Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України: у б т / [Ред. кол. М. Азаров (голова) та ін.]. Київ: НДФІ, 2004. Т. 2: Соціальна спрямованість бюджетної політики. 376 с.

4. Бюджетная система России: учебник для студентов вузов, обучающихся по экономическим специальностям / под ред. Г. Б. Поляка. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. 703 с.
5. Васильчишин О. Б. Економічна сутність фінансової безпеки банківської системи: проблема плюралізму підходів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. зб. наук. пр.* Одеса. Серія, Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 28. С. 159 – 166.
6. Головченко О. М. Економічна безпека регіону в гарантуванні стабільності національної економіки: монографія. Одеса, 2008. 398с.
7. Економічна безпека : навч. посіб. / за ред. З. С. Варналія. Київ : Знання, 2009. 647 с.
8. Зачосова Н. В. Библик А. М. Напрями забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарської діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2017. Випуск 15, частина 1. С. 25 – 28.
9. Кануннікова О. Р. Панфілова Я. О. Правові аспекти фінансової безпеки України: реалії і перспективи децентралізації. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія Економічні науки. Науковий журнал.* 2012. № 3. С. 276 – 284.
10. Каргузов Є. П. Визначення фінансової безпеки підприємства: поняття, зміст, значення і функціональні аспекти. *Актуальні проблеми економіки.* 2012. № 8 (134). С. 172 – 181.
11. Кишакевич Б. Ю. Формування системи фінансової безпеки України в умовах глобалізації. *Науковий вісник НЛТУ України.* Вип. 22.7. 2012. С. 202 – 207.
12. Лисяк Л. В., Журавель М. О. Бюджетна політика як інструмент забезпечення фінансової безпеки України. *Modern economics.* 2018. № 9. С. 53 – 59.
13. Макачук І. Н., Виноградня В. М., Малишко В. В. Оцінка і шляхи забезпечення бюджетної безпеки України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету.* № 12. 2017. С. 560 – 565.
14. Микитюк І. С. Теоретичні основи збалансованості бюджетної системи України. *Економічний вісник університету.* 2013. Вип. 20(1). С. 162 – 167.
15. Патарідзе-Вишинська М. В. Генезис нормативно-правового забезпечення фінансової безпеки. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу.* 2016. Вип. 1 (34). С. 169 – 189.
16. Перекрестова Л. В. Папехин Р. С. Внешние и внутренние угрозы финансовой безопасности предприятия. *Финансы и кредит.* 2009. № 16. С. 68 – 75.
17. Ревак І. О. Механізм забезпечення фінансової безпеки України: теоретичний аспект. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ.* 2009. № 2. С. 241.
18. Розвиток зовнішньої торгівлі України та її економічна безпека. [В. Г. Андрійчук, О. С. Власюк, А. І. Мокій, В. П. Тігаренко]. Київ : НІСД, 1996. 148 с.
19. Савицька О. І. Оцінка та шляхи забезпечення фінансової безпеки України. *Економічний форум.* 2012. № 3. С.17.
20. Сапачук Ю. М. Фінансова безпека складова сучасної фінансової політики. *Теоретичні та прикладні питання економіки. Збірник наукових праць.* К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. Випуск 23. С.257 – 265.
21. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». URL: <https://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
22. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия: учеб. Киев.: Эльга, 2009. 776 с.
23. Яценко Н. М. Поняття та структура фінансової безпеки. *Економічний простір.* 2008. №13. С.170 – 174.

Підрозділи 4.4.

1. Ukraina voshla v trojku blizkih k defoltu stran. Business Insider. URL: <http://uapress.info/ru/news/show/90888>. (Дата звернення 09.10.2019 р.)
2. Андрусів Р. Р. Боргова безпека як складова сучасної економічної безпеки. *Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: матеріали між кафедрального науково-практичного семінару 17 вересня 2010 року.* Львів: ЛьвДУВС, 2010. С. 3 – 5.
3. Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. Державні фінанси. К.: Атіка, 2002. 368 с.
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page>. (дата звернення 10.10.2019 р.)
5. Варналій З. С. Економічна безпека. Навчальний посібник. К.: Знання, 2009. 647 с.
6. Василенко Д. А. Боргова безпека України – сучасний стан і напрямки покращення. Науковий блог. URL: <http://naub.oa.edu.ua/2014/borhova-bezpeka-ukrajiny-suchasnyj-stan-i-napryamky-pokraschennya>. (дата звернення 09.10.2019 р.)
7. Вінічук М. В. Боргова безпека України в системі зміцнення економічної безпеки держави. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ.* Львів: ЛьвДУВС, 2017. Вип. 1. С. 46 – 62.
8. Долиновська О. Я. Співпраця України з міжнародним валютним фондом та перспективи розвитку економіки держави. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>. (Дата звернення 09.10.2019 р.)
9. Досвід і перспективи співпраці України і Міжнародного валютного фонду. URL: http://pidruchniki.com/17360414/finans/dosvid_perspektivi_spivpratsi_ukrayini_mizhnarodnogo_valyutnogo_fondu. (дата звернення 09.10.2019 р.)
10. Єрмошенко М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. К.: КНТЕУ, 2001. 309 с.

11. Жиленко С. М. Боргова політика України: тенденції та перспективи. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/paukrpaci/economy/2012/189-177-4.pdf>. (Дата звернення 09.10.2019 р.).
12. Офіційна веб-сторінка Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. (Дата звернення 09.10.2019 р.).
13. Офіційна сторінка Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>. (дата звернення 09.10.2019 р.).
14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>. (дата звернення 09.10.2019 р.).
15. Сенчагов В. К. Экономическая безопасность России: Общий курс. Учебник. М. : БИНОМ. Лабораторія знаній, 2010. 815 с.
16. Сударікова К. Г. Проблеми державного боргу та оптимізація боргової політики України. URL: http://www.rusnauka.com/1_KAND_2010/Economics/3_57231.doc.htm. (дата звернення 09.10.2019 р.).
17. Сухоруков А. І., Мошенський С. З., Петрук О. М. Національна економічна безпека. Навчальний посібник. Житомир: ПП «Рута», 2010. 384 с.
18. Сухорукова А. І. Система економічної безпеки держави. К.: ВД «Стилос», 2009. 685 с.
19. Тенденції тіньової економіки в Україні у II кварталі 2019 р. Офіційна веб-сторінка Міністерства економіки та економічного розвитку і торгівлі. URL: <http://www.me.gov.ua>. (дата звернення 09.10.2019 р.).
20. Штефано А. П. Співпраця України з Міжнародним валютним фондом: реалії та перспективи. URL: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Economics/68489.doc.htm. (дата звернення 09.10.2019 р.).

Підрозділ 4.5.

1. Двісті найбільших компаній України 2018 року. Бізнес цензор : веб-сайт. URL: <https://biz.censor.net.ua/contacts>.
2. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Детермінанти соціально-економічного розвитку України в умовах трансформаційних зрушень: колективна монографія. / За заг. ред. Ільчука В. П. Чернігів, 2018. 431 с.
4. Мних Є. В., Барабаш Н. С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 535 с.
5. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник. Київ : Знання, 2014. 630 с.
6. Україна у цифрах 2017. Статистичний збірник / За ред. Вернера І. Є. Київ : Державна служба статистики України, 2018. 240 с.

Підрозділ 4.6.

1. Єлєцьких С., Петрищева К. Фінансова безпека підприємства в управлінні грошовими коштами. *Економічний вісник Донбасу*. 2017. № 3. С. 101 – 106.
2. Зварич М. Фінансова безпека домогосподарства: чинники впливу і загрози. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Вип. 2. С. 29 – 33.
3. Картузов Є. Визначення фінансової безпеки підприємства: поняття, зміст, значення і функціональні аспекти. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 8. С. 172 – 181.
4. Краснокутська Н., Коптева Г. Дефініція поняття «фінансова безпека підприємства»: основні підходи та особливості. *Бізнес Інформ*. 2019. № 7. С. 14 – 19.
5. Кулиняк І., Глянцева О. Фінансова безпека підприємства: сутність та оцінювання її рівня. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 25.1. С. 289 – 297.
6. Майборода А. Фінансова безпека підприємства: теоретичні особливості її системи і місце у структурі економічної безпеки. *Вісник Університету банківської справи*. 2018. № 3. С. 58 – 65.
7. Мельник С. Фінансова безпека підприємства: сутність та сучасні проблеми забезпечення. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 1(2). С. 7 – 12.
8. Михаліцька Н., Цвайг Х. Фінансова безпека у торговельному підприємстві. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Серія економічна. 2014. Вип. 2. С. 330 – 342.
9. Сташук О. Фінансова безпека акціонерних товариств: історико-аналітичний аспект. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 1. С. 134 – 141.
10. Шуміло О., Савченко К. Взаємозв'язок категорій «фінансова безпека підприємства» і «фінансова стійкість підприємства». *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 2 (2). С. 38 – 42.

Наукове видання

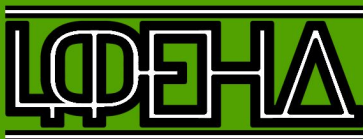
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Колективна монографія

Надруковано у ПП «Астрая»
Свідоцтво про державну реєстрацію
серія ДК № 5599 від 19.09.2017 р.
36014, м. Полтава, вул. Шведська, 20-Б, кв. 4
Підписано до друку 24.12.2019 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура ШРИФТ.
Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 9,37.
Наклад 500 шт. Замовлення 2019-46

Видавництво ПП «Астрая»
36014, м. Полтава, вул. Шведська, 20, кв. 4
Тел.: +38 (0532) 509-167, 611-694
E-mail: astraya.pl.ua@gmail.com, веб-сайт: astraya.pl.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5599 від 19.09.2017 р.

Друк ПП «Астрая»
36014, м. Полтава, вул. Шведська, 20, кв. 4
Тел.: +38 (0532) 509-167, 611-694
Дата державної реєстрації та номер запису в ЄДР
14.12.1999 р. № 1 588 120 0000 010089

ЦЕНТР
ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНИХ
НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ

Офіційний сайт:
<http://www.economics.in.ua>